

Bilaga LFS 130 A

REGIONPLAN OCH BUDGET 2019
FINANSPLAN 2019-2021

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet
Region Dalarna

- 1. VISION**
- 2. PRIORITERINGAR**
- 3. MÅL**
- 4. HÄLSA OCH LIVSVILLKOR**
- 5. UTMANINGAR**
- 6. UPPFÖLJNING**
- 7. PRIORITERADE UPPDRAG**

1. VISION

➔ *Ett jämlikt Dalarna - för friskare och tryggare liv*

Regionens vision ska vara ett Dalarna där alla människor är jämlika. I vårt län tar vi ansvar för varandra, för att så många som möjligt ska få leva långa och friska liv.

Regionens verksamheter ska genomsyras av arbetet att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Allt regionen gör ska vara lättillgängligt, hålla hög kvalitet och utgå ifrån att medborgarnas självbestämmande och integritet respekteras. Oberoende av klass, kön, könsöverskridande identitet/uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder ska alla människor samma rättigheter och ges ett bra bemötande.

I Dalarna ska vi främja att nya människor, perspektiv och kulturer tar plats i vårt gemensamma samhälle. Genom människors olikheter berikas hela länet.

Regionen ska drivas på ett hållbart sätt. Regionen ska ta ansvar både för den interna miljön i regionen för medarbetare och medborgare men också den externa genom att undvika påverkan på klimatet. Digitaliseringens utveckling möjliggör större delaktighet för var och en som behöver regionens tjänster.

Inom Region Dalarna ska medarbetarnas idéer få blomstra och deras engagemang tas tillvara. Genom kontinuerlig förnyelse och anpassning ska verksamheterna välkomna nya kunskaper och tekniska framsteg. Region Dalarna ska tillgodose de behov som människor har, och tillfredsställer inte enbart efterfrågan.

Vi bidrar alla till finansieringen genom vårt solidariska skattesystem och de samlade resurserna ska användas på ett ansvarsfullt och ändamålsenligt sätt. För att klara regionens långsiktiga åtaganden behövs varje år ett ekonomiskt överskott.

Hos Region Dalarna ska ingen behöva strida för att få rätt vård när hen är sjuk. Här ska alla kunna vara trygga och känna framtidstro.

2. PRIORITERINGAR

- **Jämlikhet**
Regionens verksamheter ska arbeta särskilt med att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.
- **Medarbetare**
Region Dalarna ska vara en attraktiv arbetsgivare som i huvudsak bemannas med egen anställd personal. Behovet av inhyrd personal ska minimeras. Alla medarbetares kompetenser ska tas till vara och utvecklas.
- **Ekonomi**
Region Dalarna ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamheter som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram, för att klara framtidens medicinska och tekniska utveckling. Detta ska göras på ett sätt som samtidigt säkerställer patientsäker vård.

3. ÖVERGRIPANDE MÅL

Jämlikhet och hållbarhet

- Jämlikhets- och jämställdhetsarbetet ska vara centralt, på alla nivåer och inom alla områden i Region Dalarna.
- Skillnaden i medellivslängd kommuner i Dalarna emellan ska minska. Skillnad i medellivslängd på grund av utbildningsnivå ska minska.
- Under de närmsta åren ska samtliga medarbetare erbjudas fördjupade kunskaper i jämställdhet. Ett särskilt prioriterat område är att minska mäns våld mot kvinnor samt våld i nära relationer. All verksamhet ska vara delaktig i detta arbete.
- Demografisk utveckling gynnar Dalarna, regionen ska bidra till att ta tillvara möjligheter som ny sammansättning av befolkningen innebär. Kompetens valideras, generationer lär av varandra, varje människa får vara med och bidra.
- Regionen ska aktivt verka för en bred, tillgänglig och kvalitativ kultur- och bildningsverksamhet i hela Dalarna. Fler människor ska nås av regionens kultur- och bildningsverksamhet, särskilt barn och unga.
- Samtliga verksamheter i regionen ska bidra till det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.
- Region Dalarna ska bidra till internationella och nationella klimat- och miljömål.
- Alla verksamheter ska arbeta systematiskt för att minska regionens totala klimat- och miljöpåverkan.
- Region Dalarna ska även fortsättningsvis ha bland Sveriges mest energieffektiva fastighetsbestånd.
- Primärvårdens andel av de totala resurserna för hälso- och sjukvård ska öka över tid.
- Marknadsandelen för kollektivtrafiken och det kollektiva resandet ska öka.

Medarbetare

- Region Dalarna ska vara en föregångare som arbetsgivare när det gäller att främja den goda och hälsosamma arbetsplatsen och öka personalens delaktighet.
- Varje anställd ska ha arbetsuppgifter som motsvarar hens kompetens, rätt person är på rätt plats.
- Region Dalarna ska bemanna all verksamhet med egen personal och därmed bli oberoende av inhyrd vårdpersonal.
- Sjukfrånvaron ska minska.
- Alla som vill arbeta heltid i Region Dalarna ska ges möjlighet att göra det.
- Medarbetare i vården som ofta arbetar obekväm arbetstid ska ges ökad möjlighet till tid för återhämtning.

Finansiering/Ekonomi

- Region Dalarna ska ha en kostnadseffektiv hushållning av resurser. Den verksamhet som Region Dalarna bedriver ska vara ekonomiskt ansvarsfull och långsiktig.
- Produktiviteten ska öka.
- Kostnadsutvecklingen ska hållas låg.
- Region Dalarna ska ha ett positivt ekonomiskt resultat varje år.
- Likviditeten, exklusive placerade pensionsmedel, ska fortlöpande ha en positiv utveckling och garantera kortsiktig betalningsberedskap.

Organisation

- Alla verksamheter har den enskilda människan i centrum. Inom hälso- och sjukvårdens verksamheter finns ett tydligt personcentrerat förhållningssätt.
- Region Dalarnas organisation ska vara tydlig för invånarna och lätt att förstå.
- Det hälsofrämjande arbetet ska prioriteras och insatser ska riktas mot socioekonomiskt svaga grupper, där risken är högre för ohälsa.
- Alla verksamheter ska kännetecknas av utvecklingsfokus, kvalitet, dialog och samverkan.
- Digitaliseringen ska gynna hela Dalarna. Digital teknik ska i första hand användas för att förebygga ohälsa, höja kvaliteten, öka tillgängligheten och förbättra arbetsmiljön för personalen. E-hälsa ska bli en naturlig del av vården.
- Tillgängligheten till regionens verksamheter ska förbättras årligen.

4. HÄLSA OCH LIVSVILLKOR I DALARNA

Hälsan allt bättre, men inte för alla - hälsoklyftorna växer

Hälsoutvecklingen hos Dalarnas befolkning är i stort sett positiv. Medellivslängden ökar, likaså andelen som anger sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Den goda hälsan är dock inte jämnt fördelad i befolkningen, skillnaderna förklaras huvudsakligen av att hälsans sociala bestämningsfaktorer är ojämnt fördelade i länet. Det handlar om sådant som utbildning, inkomstnivå, anknytning till arbetsmarknaden, tillgång till service men också om sociala nätverk. Det finns ett nära samband mellan hälsa och välfärd eftersom goda levnadsförhållanden och livsvillkor är förutsättningar för en god folkhälsa.

Vid sidan av hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper finns även skillnader som kan kopplas till exempelvis kön, funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet. Samhällsförändringar som t.ex. migration, urbanisering och att människor lever allt längre liv medför också särskilda utmaningar i arbetet med att nå en jämlik hälsa i befolkningen.

Skillnaderna i hälsa har ökat de senaste decennierna i Sverige och Dalarna. Till exempel är återstående medellivslängd vid trettio års ålder mer än fem år kortare bland både kvinnor och män med kort utbildning jämfört med kvinnor och män med lång utbildning. För kvinnor med endast förgymnasial utbildning har hälsovinster i stora delar uteblivit de senaste decennierna.

Sänkt allmänt hälsotillstånd - en förlust av mänsklig potential och risk till för tidig död

Mer än 40 000 personer eller 26 % av Dalarnas befolkning i åldrarna 16-64 anger att de besväras av långvarig sjukdom som innebär nedsatt arbetsförmåga. Liksom i övriga landet är problemen vanligare i gruppen med endast förgymnasial utbildning. I Dalarna ses därtill att män med gymnasial utbildning samt både män och kvinnor med eftergymnasial utbildning anger nedsatt arbetsförmåga i signifikant högre grad än riket i övrigt.

Skillnader i hälsa uttrycks genom skillnader i medellivslängd. Det råder skillnad i medellivslängd mellan befolkningen i Dalarnas kommuner, för både kvinnor och män (Diagram 1a & 1b).

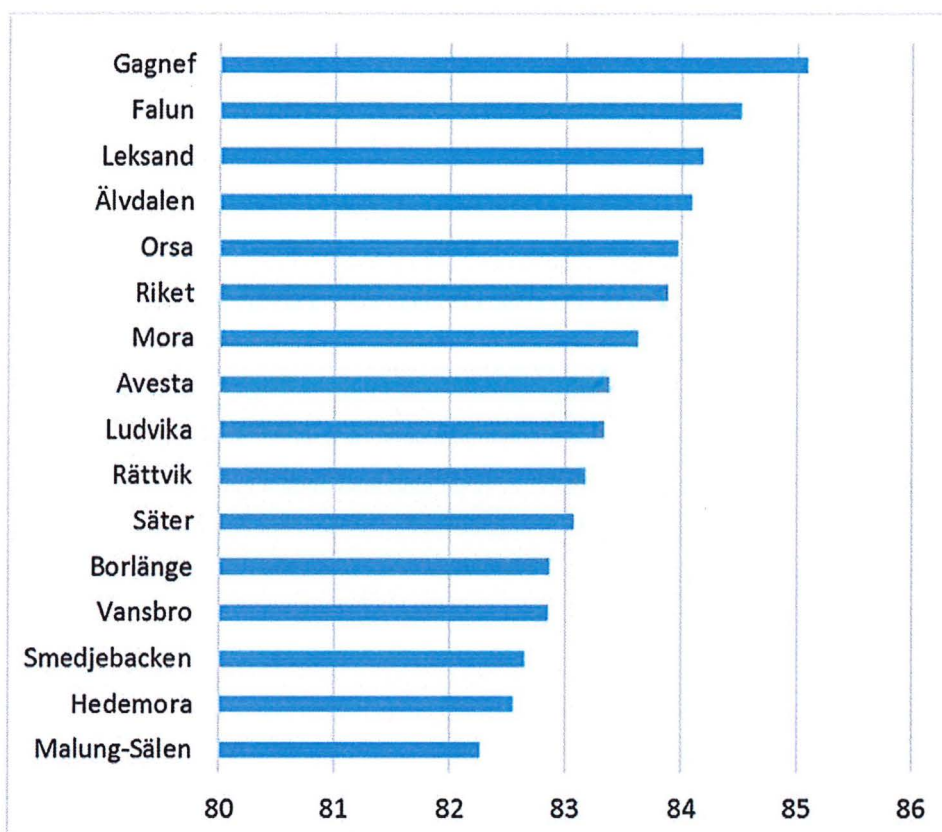

Diagram 1a. Den förväntade medellivslängden från 0 års ålder hos kvinnorna i Dalarnas kommuner under mätperioden 2012-2016.

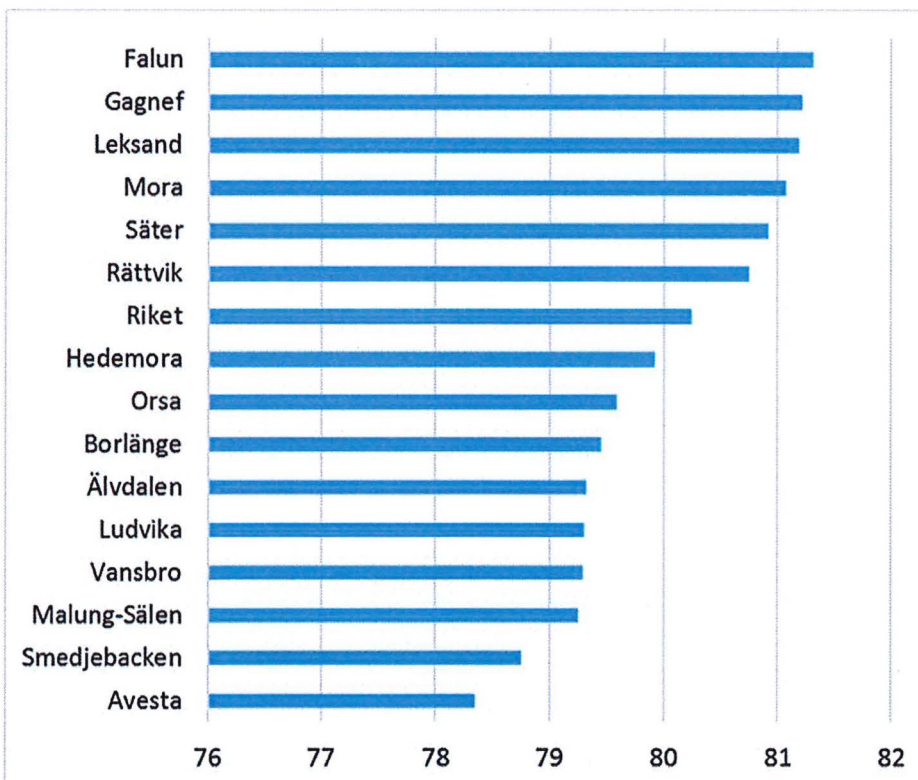

Diagram 1b. Den förväntade medellivslängden från 0 års ålder hos männen i Dalarnas kommuner under mätperioden 2012-2016.

Högt blodtryck och diabetes vanligare hos de med kortast utbildning

Hälsoklyftorna mellan socioekonomiska grupper är tydliga nästan oavsett hälsoproblem. Det gäller särskilt högt blodtryck och diabetes. Den största riskgruppen är personer med enbart förgymnasial utbildning.

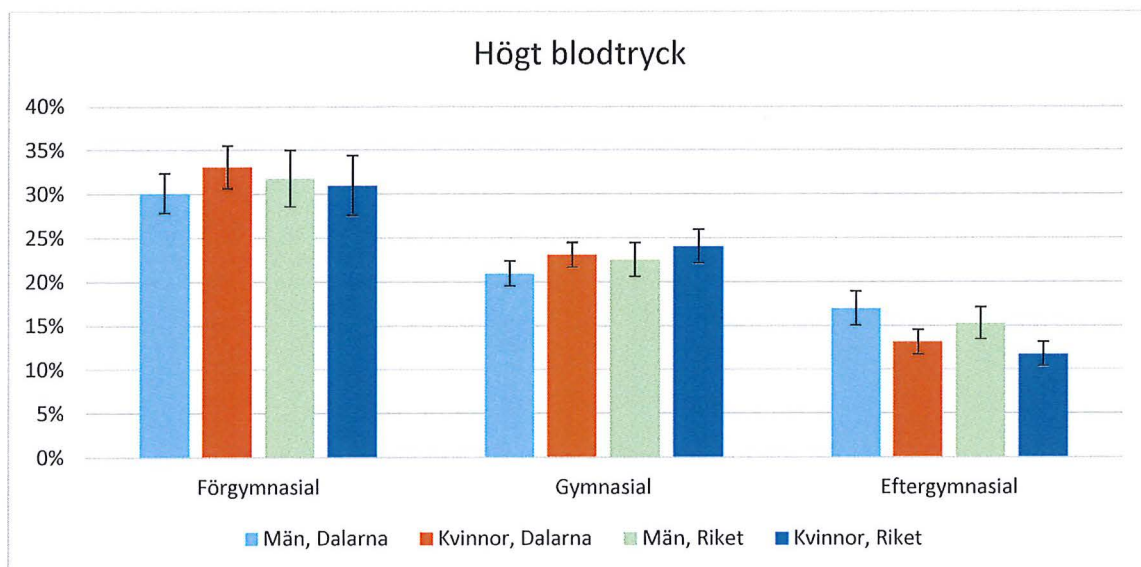

Diagram 2. Personer med enbart förgymnasial utbildning uppvisar dubbelt så hög förekomst av högt blodtryck (ca 30 %) som personer med eftergymnasial utbildning (ca 15 %). Bilden för Dalarna är samstämmig med resten av landet (Hälsa på lika villkor - Dalarna 2014).

De största sjukdomsgrupperna

De sjukdomsgrupper som belastar Dalarnas befolkning mest är hjärt- kärlsjukdomar, cancersjukdomar och psykiska sjukdomar (diagram 3). Tillsammans svarar de för cirka 50 procent av den totala sjukdomsbördan. Riskgrupperna är även här personer med enbart förgymnasial utbildning.

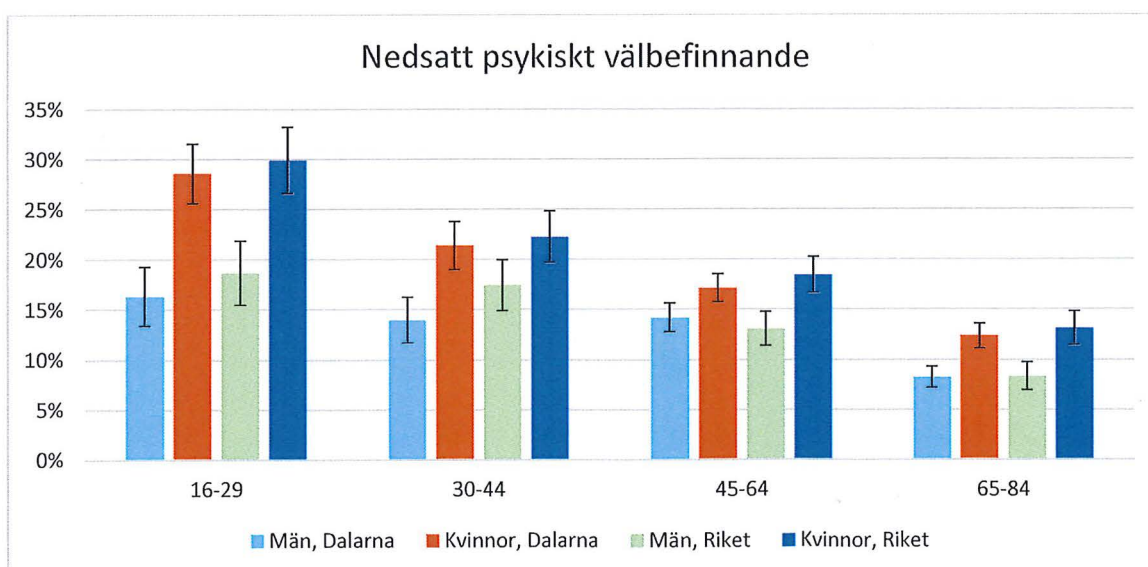

Diagram 3. Nedsatt psykiskt välbefinnande är särskilt vanligt hos unga kvinnor (Hälsa på lika villkor - Dalarna 2014).

Barns ohälsa - en förlust för alla – kräver ökad samverkan

Även när det gäller t.ex. tandhälsa, fetma och allmänt hälsotillstånd slår de socioekonomiska skillnaderna igenom. Det gäller även barn. UNICEF:s rapport om barns situation hos OECD-länderna när det gäller inkomst, utbildning, hälsa och välbefinnande, visar att Sverige tillhör de länder som fallit mest i rankingen – till 23:e plats av 35 länder - efter att tidigare placerat sig bland toppländerna. Det är samhällets förmåga att möta behoven hos de mest utsatta barnen som sviktar. Följderna för barnet kan bli avbruten skolgång, missbruk, kriminalitet och arbetslöshet och därmed en förlust för oss alla.

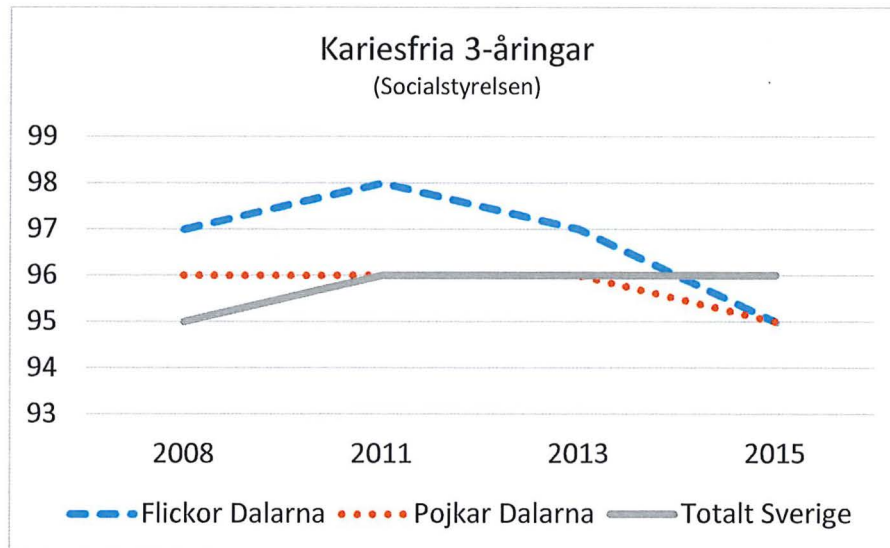

Diagram 4. Tandhälsan bland unga förbättras i Sverige men bland förskolebarn ses dock en svag negativ trend där allt fler barn har karies i mjölkändarna. Så även i Dalarna som dessutom har en något sämre utveckling än landet totalt. Ökningen av karies i mjölkändarna bör föranleda en översyn över möjliga kariespreventiva strategier och åtgärder. De starkaste riskfaktorerna bland barn och unga för att få karies är av socio-ekonomisk karaktär: att ha föräldrar från länder utanför Norden och Västeuropa, att familjen får ekonomiskt bistånd, att föräldrarna har högst grundskoleutbildning, att föräldrarna är unga och själva har dålig tandhälsa.

Region Dalarna har ett ansvar i implementeringsprocessen av det nya nationella barnhälsovårdsprogrammet. Det nya BHV-programmet innehåller såväl universella insatser till alla barn och familjer samt riktade insatser vid behov. Utifrån barnets och dess familjs perspektiv hanteras barnets hälsa, utveckling och livsvillkor, barnkonventionen, etik, jämlikhet, genus samt förändringar i samhällsutvecklingen. Ett fungerande samarbete med t.ex. socialtjänst, barnpsykiatri, förskola, tandvård och barnsjukvård betonas i det nya BHV-programmet.

För en mer personcentrerad vård

Befolkningens hälsoutveckling och ohälsans mönster ställer nya krav på vårdens kompetens och arbetsformer, inte minst i metoder för att stödja patientens tilltro till sin egen förmåga. Den psykiska ohälsan ökar och allt fler äldre lever med kronisk sjukdom. De växande skillnaderna i hälsa mellan olika grupper kopplar till stressrelaterad ohälsa och bristande hantering av stress inklusive ogynnsamma levnadsvanor. Skillnader i hälsoförståelse och skillnader i inre och yttre resurser påverkar patienters vanor att söka vård, att hälso- och sjukvården får i allt högre grad hantera patienter med sammansatta och komplexa vårdbehov.

Sjukvårdens strukturer och organisation måste stödja och underlätta det samspel mellan patient och vårdpersonal där vårdbehov identifieras och beslut om diagnostik, behandling och rehabilitering fattas för att uppnå högsta effektivitet och kvalitet i vården. Ett systematiskt utvecklingsarbete för en mer personcentrerad vård med ett hälsofrämjande förhållningssätt är ett viktigt led för att uppnå detta.

Genom digitaliseringen och spridningen kan vården bli effektivare och komma närmare invånarna vilket innebär större medverkan och inflytande för var och en när det gäller allt från prevention, tidig upptäckt och diagnos till behandling. Det betyder att allt större del av människors vårdbehov kan tillgodoses utanför sjukhusen.

Mer samverkan och hälsofrämjande samhällen för äldres behov

Att säkra vård och omsorg för de mest sjuka äldre framstår allt mer som en av de största utmaningarna. I *Närsjukvårdsutredningen* och det interna arbetet *Bättre liv för sjuka äldre* finns en rad rekommendationer om viktiga åtgärder. En åtgärd handlar om att stödja utvecklingsområdet E-hälsa med fokus på kvalitetsvinster för sjuka äldre. En annan handlar om fortsatt utveckling av en gemensam samverkansplattform för slutenvården, primärvården och länets kommuner för en mer sammanhållen vård och omsorg. I den nationella utredningen *Effektiv vård* går liknande rekommendationer att läsa.

Det är också angeläget med ett systematiskt hälsofrämjande arbete som involverar hela samhället för att hos en åldrande befolkning kunna öka antalet år med bevarad funktion samt minimera sjukdomstiden.

5. UTMANINGAR

Jämlikhet och hållbarhet

Vi som lever idag har ett ansvar att lämna över samhället till nästa generation minst lika bra som det var när vi fick det till låns. Därför ska jämlikhet och hållbarhet genomsyra allt vi gör.

Regionen ska arbeta med ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet för att utveckla Dalarna för framtiden.

Social hållbarhet

Regionen ska ha visionen om ett Dalarna där alla människor är jämlika. För att åstadkomma detta ska regionen arbeta med att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Särskilt viktigt är barnperspektivet. När vi minskar skillnader mellan barn kan vi på bästa sätt använda våra gemensamma resurser och få bäst utfall. Därför ska en särskild plan för att minska skillnader i hälsa hos barn göras.

Regionen ska skapa förutsättningar för god folkhälsa och stödja invånarna till hälsosamma livsvanor. Det fysiska och psykiska välbefinnandet hos befolkningen ska stärkas. Genom ett strategiskt och i verksamheterna integrerat folkhälsoarbete ökar möjligheterna till ett friskare, tryggare och rikare liv där vi gemensamt förebygger sjukdomar. Utöver förbättrad hälsa för människorna ger det också en lägre kostnadsutveckling för samhällets sjukvårdskostnader. Samtliga verksamheter i regionen ska därför bidra till det hälsofrämjande arbetet och utifrån sina perspektiv bidra till regionens mål.

Olika grupper av människor i samhället stärks och utvecklas av att mötas. När den demografiska sammansättningen i Dalarna utvecklas ska regionen vara en självklar del i arbetet att ta tillvara alla människors unika kompetenser. Integration är en rörelse där alla människor är inblandade, därför ska Region Dalarna på olika sätt bidra till ett samhälle präglad av mångfald, demokrati och alla människors lika värde. Detta konkretiseras bland annat genom Region Dalarnas uppdrag för det samiska och finska förvaltningsområdet.

Ekologisk hållbarhet

Regionen ska ta ett långtgående ansvar för en hållbar utveckling och miljö- och hållbarhetsarbetet ska vara en integrerad del i all verksamhet. Regionens syn på hållbar utveckling följer Agenda 2030 och FN:s 17 hållbarhetsmål och en struktur för detta ska arbetas fram och implementeras med befintligt arbete.

Arbetet med att minska regionens växthusgasutsläpp ska fortsätta, bland annat genom omställning för att minska utsläpp av lustgas samt ställa om transporterna mot ökat fossilfritt resande. Åtgärder ska arbetas in i befintliga rutiner för att anpassa verksamheten inför kommande klimatförändringar.

Arbetet med att energieffektivisera byggnader ska fortsätta genom att styra kravnivåer på byggnader och dess system mot fastställda hållbarhetskrav. Region Dalarna ska även fortsättningsvis ha bland Sveriges mest energieffektiva fastighetsbestånd.

Inom hälso- och sjukvården ska målet vara att minska kemikalie- och antibiotikaanvändningen. Maten som serveras på sjukhusen och folkhögskolorna ska i allt högre grad vara ekologisk.

Ekonomisk hållbarhet

Under 2015 genomfördes en genomlysning av hälso- och sjukvården samt övriga verksamheter. Den resulterade i en struktur- och förändringsplan som syftar till en långsiktigt hållbar hälso- och sjukvård som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram. Under planperioden måste samtliga verksamheter och medarbetare fokusera samt involveras för att klara den uppgiften.

Region Dalarna ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamheter som ryms inom tillgänglig ekonomisk ram. Detta ska göras på ett sätt som samtidigt säkerställer:

- En patientsäker hälso- och sjukvård.
- Att Region Dalarna är en attraktiv arbetsgivare som klarar av att bemanna hälso- och sjukvården med kompetent personal. Detta för att uppnå kontinuitet och trygghet för såväl personal som länets patienter och invånare.

För att uppnå och säkerställa dessa uppdrag krävs fortsatt enträget arbete, prioriteringar och väl övervägda beslut. Det kan konstateras att pågående förändringsarbete når goda ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat, att hårt arbete lönar sig. Alla som verkar inom regionen, både i professionen och politiken, har en stor uppgift i att fortsätta leverera förändring för en hållbar och jämlik framtid.

Medarbetare

Kompetent och engagerad personal är en förutsättning för att klara den goda verksamhet medborgarna är i behov av. Regionen ska därför vara en attraktiv arbetsgivare som ger medarbetarna möjlighet att utvecklas inom sitt yrke. Anställda inom Region Dalarna ska ha konkurrenskraftiga anställningsvillkor och en löneutveckling i nationell topp.

En av de största utmaningarna Region Dalarna står inför som arbetsgivare är generationsväxlingen. För att klara utmaningen ska rekrytering av ny personal vara långsiktig och strategisk, samtidigt som arbetsplatserna hela tiden måste utvecklas för att behålla den personal vi har. Regionen ska alltid prioritera den fast anställda personalen och arbeta kraftfullt för att minska beroendet av inhyrd personal. Den fast anställda personalen står för hög kvalitet och kontinuitet för patienterna, medan beroendet av inhyrd personal bidrar till drastiskt ökade kostnader, försämrad arbetsmiljö och sämre vård för befolkningen.

En viktig resurs som regionen ska ta tillvara är alla människor som kommit till Sverige med en utbildning från ett annat land. Ett kraftfullt arbete för validering av kompetens måste upprättas, i nära samarbete med de fackliga organisationerna. Regionen ska även fortsätta och intensifiera arbetet med rekrytering från andra EU-länder.

Alla medarbetare ska känna att deras kompetens tas till vara på rätt sätt. För en god arbetsmiljö, ett hållbart arbetsliv samt en mer effektiv verksamhet måste all personal ha arbetsuppgifter som motsvarar respektive persons kompetens. Därför ska arbetet med Vårdnära Service utvecklas. Som anställd ska man ha möjlighet att utvecklas inom sitt yrke och samtliga anställda ska ha en personlig utvecklingsplan. Alla anställningar ska i grunden alltid vara heltid men som medarbetare ska man i görligaste mån kunna anpassa sin tjänstgöringsgrad utifrån de förutsättningar man själv har.

Våra chefer har en viktig roll i att skapa hållbara och attraktiva arbetsplatser. Ledarskapet spelar en avgörande roll för hur väl medarbetarna lyckas bidra till verksamhetens mål. Därför ska även cheferna kontinuerligt ges stöd och kompetensutveckling.

Regionens arbetsplatser ska kännetecknas av delaktighet och möjlighet till påverkan. På så vis skapas en god psykosocial arbetsmiljö. Utöver detta ska regionen ha en god fysisk arbetsmiljö. Arbetet med att minska sjukskrivningar är prioriterat.

Barn och Unga

Enligt FNs barnkonvention har varje barn rätt att åtnjuta en god hälsa, rätt till delaktighet och social trygghet. Barnperspektivet ska genomsyra regionens samtliga verksamheter.

Det finns stora skillnader barn emellan kopplat till föräldrars socioekonomiska situation och samhället har ett ansvar att göra något åt detta. Region Dalarna ska därför genomsyras av arbetet att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa hos barn och unga, samt kompensera för de skillnader som existerar.

Barn och unga ska respekteras och vara delaktiga i beslut som rör dem eller nära anhöriga. Det är också viktigt att barn och ungas eventuella hälsorisker uppmärksammas tidigt.

Den psykiska ohälsan hos barn och unga ökar i samhället. Vård och behandling av barn och unga ska utvecklas och vårdnivåerna tydliggöras. När det gäller barn och unga är den tidiga interventionen viktig. Barn och unga och deras närstående ska få rätt och adekvat hjälp inom rimlig tid och på rätt vårdnivå. Region Dalarna ska fortsätta att utveckla stödet inom primärvården för barn och unga med psykisk ohälsa.

Region Dalarna ska tillsammans med länets kommuner intensifiera det gemensamma arbetet med familjecentraler. Regionen ska både utveckla de familjecentraler som finns idag och syfta till att bilda nya.

Längre liv

Människor lever längre idag än någonsin tidigare, en utveckling regionen på alla sätt ska verka för att stärka. För att befolkningen ska bibehålla god hälsa och livskvalitet under hela livet är förebyggande och hälsofrämjande insatser i tidig medelålder viktiga för äldres hälsa. Fysiska, sociala och kulturella aktiviteter är viktiga för god fysisk och psykisk hälsa och livskvalitet.

Äldre med psykisk ohälsa ska få ett bättre mottagande och en kartläggning ska göras av eventuella åldersrelaterade skillnader vid val av behandlingsmetoder hos äldre med psykisk ohälsa. Metoder ska utvecklas för att snabbare uppmärksamma psykisk ohälsa hos äldre och behandling sättas in.

Ett systematiskt hälsofrämjande arbete som involverar hela samhället är viktigt för att ytterligare kunna öka antalet år med god hälsa hos en åldrande befolkning.

Ett jämlikt Dalarna där alla kan växa

Dalarna är en region att räkna med. Här finns stora möjligheter som kan tas tillvara för tillväxt och utveckling. Dalarna är ett ledande industri- och exportlän, med en växande tjänstesektor och en stark välfärd.

Idag finns stor ojämlikhet i människors möjligheter till ett gott liv. Tillgången till makt, resurser och service i samhället skiljer sig åt beroende på socio-ekonomiska faktorer där även geografi spelar roll. Region Dalarna ska skapa förutsättningar för alla människors möjlighet att bidra till samhället och leva ett gott liv oavsett var i Dalarna man bor.

Det krävs en aktiv och långsiktig regionalpolitik som ger kommunerna likvärdiga möjligheter och garanterar service och infrastruktur i hela länet. Den kreativitet och handlingskraft som finns bland landsbygdens människor ska tas tillvara. Det handlar om att garantera tillgång till utbildning, arbete och bostad för att kunna mobilisera den utvecklingskraft som finns i hela länet.

Allt för ofta utmålas landsbygden till ett stödområde som överlever med konstgjord andning, men landsbygden i Dalarna har många tillgångar. Förutom industri, mark och råvaror finns här också i tillgångarna i naturen och kulturlandskapet som ger stor möjlighet att skapa attraktiva boendemiljöer.

I Dalarna råder kompetensbrist inom många branscher och verksamheter. Lösningen är utbildning. Samverkan med Högskolan Dalarna ska fördjupas och förbättras. Regionen ska verka för fler utbildningar och platser inom yrkesutbildning för vuxna och yrkeshögskola. Valideringen av människors kunskap och kompetens ska gå vidare. Utbildning ska kunna vara en del i omskolning för rehabilitering för sjukskrivna. I detta arbete ska regionen bidra med samordning och kunskap.

Dalarna har alla möjligheter att ta ett större ansvar också för nationella intressen. Regionen ska verka för att fler statliga jobb lokaliseras till Dalarna och att de statliga arbetstillfällena ska öka från dagens nivå. Ansvaret för att hela landet ska leva måste vara ömsesidigt. Dalarna ska inte bli bortprioriterat när nationella medel till infrastruktur ska fördelas. Vi behöver stärka vår kompetens och förmåga när det gäller infrastruktur. Vägar, järnvägar och fiber är en förutsättning för ett Dalarna som håller ihop.

Kollektivtrafiken på väg och järnväg är en viktig förutsättning för att människors vardag ska fungera och den regionala utvecklingen i Dalarna. För kvinnor, pensionärer och unga är kollektivtrafiken särskilt viktig och den utgör därmed ett viktigt verktyg för att motverka socio-ekonomiska skillnader. En väl utbyggd kollektivtrafik berikar människors liv och utvecklar regionen genom att möjliggöra pendling till arbete och studier och stimulerar turistnäring och kulturbesök och andra fritidsaktiviteter. Regionen ska verka för en ökad marknadsandel för kollektivtrafiken och ett ökat kollektivt resande bland befolkningen i Dalarna.

Regionen ska se över kollektivtrafiken i Dalarna så att den stödjer vården och patienternas behov. Människor ska kunna ta sig till sjukhus och vårdcentraler med Dalatrafik och man ska inte behöva krångla för att komma fram. Trafiken ska planeras i mycket tätare samverkan med vården, då kan Dalatrafik stödja resandet till och från vård på ett bättre sätt.

Forskning och utveckling

Region Dalarna ska genomsyras av framtidstro och utveckling. Genom satsningar på forskning och ny teknik ska verksamheterna kontinuerligt förbättras och effektiviseras. Genom forskning produceras kunskap som bidrar till bättre behandlingsmetoder och ökad hälsa för personer som är i kontakt med hälso- och sjukvården. Patientnyttan ska vara en grundläggande utgångspunkt.

Regionen ska satsa på och genomföra forskning tillsammans med Högskolan Dalarna, andra lärosäten och regioner. Regionen ska delta i arbetet med att bygga stödstrukturer för forskning som bidrar till en attraktiv och stärkt ställning för regionen. Satsningen på klinisk forskning ska följas upp på lokal och regional nivå genom mätbara mål. För att bibehålla vetenskapligt kompetent personal ska karriärvägar tydliggöras och kommuniceras. Patienters erfarenhet och kunskap ska tas tillvara i olika sammanhang. Detta stödjer också arbetet för en mer personcentrerad vård.

Regionen ska fortsätta satsa på akademiska vårdcentraler. Där bedrivs forskning nära patienterna och vården, vilket underlättar för olika metoder att snabbare arbetas in i verksamheten, samtidigt som

icke vetenskapligt underbyggda vårdinsatser kan fasas ut. Det bidrar även till att regionen blir en mer attraktiv arbetsgivare.

Investeringar

Region Dalarna ska ha funktionella, trivsamma och effektiva lokaler. Regionen ska ha fastigheter som bereder plats för medicinsk och teknisk utveckling. Lokalerna ska vara energi- och klimatsmarta för en bättre miljö och ekonomi. Regionens lokaler ska vara tillgängliga och bra att vistas i för både personal och medborgare.

Investeringsakten ska öka och ambitionsnivån höjas. Därför kommer regionen under de kommande åren behöva göra stora investeringar. Investeringar som kommer gynna Dalarnas positiva utveckling. Den högre investeringsakten ska ge ny medicinsk teknik, smartare lokaler samt bättre arbets- och vårdmiljö.

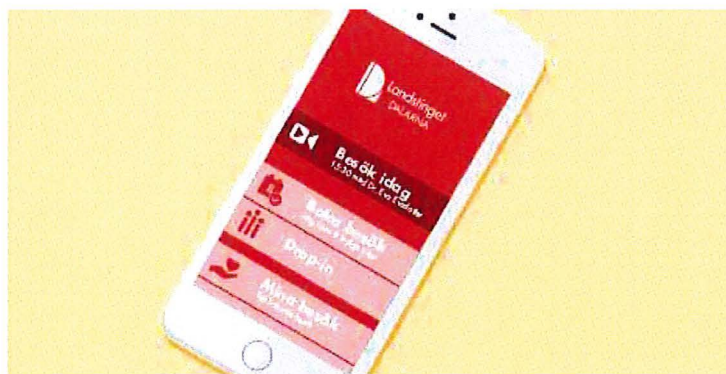
Redan idag är regionens fastigheter bland de mest energieffektiva i landet och ambitionsnivån ska inte sänkas. Regionen ska både modernisera och bygga nytt. Primärvården ska särskilt beaktas. Digitalisering kräver nya fastighetslösningar och medicinsk teknik, både i vården och i de övriga verksamheterna.

Dagens vårdfastigheter är en plats för sjukdom – i framtiden också en plats för hälsa. Patientens upplevelse av vården och vårdmiljön blir central och därmed mjuka värden som trygghet, sammanhang och kontinuitet. Regionens fastigheter och den medicintekniska utrustningen ska utformas för att på bästa sätt kunna stödja gemensam process för hälsa och sjukvård mellan patienter, deras anhöriga, vårdpersonal och andra aktörer i samhället.

Digitalisering

Region Dalarnas digitala invånartjänster ska vara pålitliga, säkra och lätta att använda. De ska stödja och utveckla delaktighet och kommunikation, förbättra tillgängligheten till regionens verksamheter samt minska administration för medarbetarna.

Digital teknik kommer i grunden förändra vården i Sverige och Dalarna till det bättre. Region Dalarna ska systematiskt använda digital teknik i hälso- och sjukvården för att förbättra hälsan hos befolkningen. Digital teknik ska i första hand användas för att förebygga sjukdomsfall, höja den medicinska kvaliteten, öka tillgängligheten till vården och förbättra arbetsmiljön för vård- och omsorgspersonal. Nya digitala verktyg ska utvecklas för att enskilda på ett bättre sätt ska kunna engagera sig i sin egen hälsa. Den digitala vårdcentralen Min Vård som sänker trösklarna till vården och erbjuder ett komplement för personer som vill och kan hantera vårdbesök digitalt ska utvecklas och erbjuda fler tider.

6. PRIORITERADE UPPDRAG 2019

Satsa på den fast anställda personalen

Regionen ska alltid prioritera den fast anställda personalen som står för kompetens, hög kvalitet och kontinuitet för patienterna. Därför ska en ny arbetstidsmodell införas där undersköterskor och sjuksköterskor som arbetar obekväm arbetstid får mer tid till återhämtning. Som ett första steg ska modellen införas på akuten, ortopederna och kirurgen i Falun där ett förarbete har pågått under lång tid. Regionen ska även stärka bemanningen och satsa på både fortbildning och specialistutbildningar för att utveckla kompetensen hos den personal som arbetar i vården idag. Regionen ska fortsätta med samt bygga ut projektet Vårdnära Service som syftar till att rätt person arbetar med rätt uppgifter.

Förstärk ambulanssjukvården

Regionen ska genomföra beslutad ambulanssatsning. Den innebär investering i två nya ambulanser i Dalarna som stationeras i Ludvika och Borlänge dagtid samt en förstärkning av ambulansen i Mora på helger. Detta stärker ambulanssjukvården i hela Dalarna.

Satsa på vården nära människor

Regionens verksamheter ska genomsyras av arbetet att identifiera, utjämna och förebygga ojämlikheter i hälsa, samt kompensera för de skillnader som existerar. Primärvården som finns nära människorna och har ett helhetsperspektiv av varje patient ska få utrymme att utvecklas och arbeta förebyggande. Vi ska inte spara på primärvården utan ge en korrekt uppräknings för verksamheterna. Regionen ska även fortsätta satsa på mobila team med läkare och sjuksköterskor samt på hälsorum i glesbygd och digital vårdcentral Min Vård.

Ett jämlikt Dalarna där alla kan växa

Region Dalarna ska skapa förutsättningar för alla människors möjlighet att bidra till samhället och leva ett gott liv oavsett var i Dalarna man bor. En grundförutsättning är att infrastrukturen fungerar. Dalarna ska inte bli bortprioriterat när nationella medel ska fördelas. Vi behöver stärka vår kompetens och förmåga när det gäller infrastruktur. Vägar, järnvägar och fiber är en förutsättning för ett Dalarna som håller ihop.

Driftbudget 2019

Driftbudgeten omsluter 9 548 mnkr för 2019 som fördelas enligt tabeller endan. Budget 2018 har, som underlag för 2019 års ramar, kompletterats med medel som beslutades ur den övergripande ramen under landstingsstyrelsens ansvar.

Hälso- och sjukvårdsnämnd / Hälso- och sjukvård	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år	4 630 814	4 887 667	4 887 667
Omföring inom ram förmånsläkemedel	-70 288		
Omföring från rekvisitionsläkemedel	2 000		
Omföring från högspec	3 000		
Prisuppräknig exkl hyror	114 013	101 297	101 297
Löner till centralpott inkl social avgifter		-77 787	-77 787
Sparkrav	-32 100		
Kompensation löneavtal Kommunal	15 000		
Missbruksvård, beroendecentrum	10 000		
Assisterad befruktning	2 500		
VNS pat hotell	3 142		
Medicinsk utveckling, ökade behov	15 000		
Utveckling närsjukvård	5 000		
Ambulanshelikopter, SLA	2 000		
Kompensation sociala avgifter	53 186		
Generellt tillskott inkl helikopter	59 000		
Satsning för att öka produktivitet och tillgänglighet		50 000	
Höjd OB-ersättning	4 500		
Patientavgifter och utredning enhetstaxa	17 900		
Övr Medicinsk utveckling	29 000		
Ambulansavtal SSK	5 000		
Urologiverksamhet i Borlänge o Mora	9 500		
Asyl och migranthälsan	6 500	-6 500	-6 500
Smärtmottagning/utredningsenhet	3 000		
Förstärkning ambulanssjukvård			7 671
Utbildningsanställningar för fler specialistsjuksköterskor			8 000
Kortare arbetstid och bättre återhämtning akuten, kirurgen och ortopederna, Falun			7 000
Hälsorum i glesbygd + digital vårdcentral Min Vård			6 500
Mobila vårdteam			11 635
Samlad ungdomshälsa			3 000
Ökad bemanning hälso- och sjukvården			38 533
Fortbildning personal			5 000
Utbildning specialistundersköterskor			3 000
Lönesatsning specialistundersköterskor			1 000
Fortsatt utbyggnad av Vårdnära Service			6 000
Förstärkning AT-läkare			5 000

Hälso- och sjukvårdsnämnd / Hälso- och sjukvård	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Summa	4 887 667	4 954 677	5 007 016
Landstingsbidrag föreg år, förmånsläkemedel	428 767	570 514	570 514
Omföring inom ram förmånsläkemedel	70 288		
Medicinsk utveckling läkemedel	19 000		
Medicinsk utveckling förmånsläkemedel	20 000		
Omföring från Högspec	13 000		
Omföring till rekvisitionsläkemedel	-2 000		
Indexuppräknig 3,6%	21 459	20 539	20 539
Summa förmånsläkemedel	570 514	591 053	591 053
Landstingsbidrag föreg år, högspec vård	555 038	559 019	559 019
Omföring till läkemedel	-16 000		
Indexuppräknig 3,6%	19 981	20 125	20 125
Summa Högspec vård	559 019	579 144	579 144
Summa	6 017 200	6 124 873	6 177 213

Regionstyrelsen / Hälsoval, beställarenhet	2 018	Blågrönt 2 019	S+V 2019
Hälsovalsersättning föregående år exkl läkemedel	1 073 019	1 155 844	1 155 844
Löne- och prisuppräknig 2,9%	26 825	30 052	33 519
Patientavgifter	5 000	7 000	7 000
Samverkan för god vård vid utskrivning	12 300	8 000	8 000
Justering sociala avgifter	11 928		
Landstingsbidrag föregående år	24 948		
Löne och prisuppräknig	624		
Rotavirus	1 200		
cellprover statsbidrag		4 000	4 000
Kompensation sociala avgifter	0		
Summa hälsovalsersättning exkl läkemedel	1 155 844	1 204 896	1 208 363
Förmånsläkemedel föregående år	185 052	199 643	199 643
Indexuppräknig	2 591	3 002	3 002
Medicinsk utveckling	12 000		
Summa förmånsläkemedel	199 643	202 645	202 645
Hälsoval, stab			
Ram föregående år	2 956	3 041	3 041
Löne- och prisuppräknig	74	64	64
Kompensation sociala avg	63		
Summa stab	3 093	3 105	3 105

Summa	1 358 580	1 410 646	1 414 113
--------------	------------------	------------------	------------------

Hälso- och sjukvårdsnämnd / Hörsel och syn	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år	55 483	59 901	59 901
Priskompensation exkl hyror	1 387	1 242	1 242
Avgår central lönepott		-891	-891
Kompensering sociala avgifter	631		
Ökade kostnader pga lokalförändr och flytt	2 600		
Sparkrav	-200	-200	-200
Summa	59 901	60 052	60 052

Regionstyrelsen / Central förvaltning	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år	499 052	324 906	324 906
Överföring till ny kollektivtrafiknämnd	-205 000		
Prisuppräknig exkl hyror	7 351	6 823	6 823
Avgår central lönepott		-8 978	-8 978
Kompensation sociala avgifter	4 153		
CKF Forskningsanslag	1 000		
Bidrag forskning struktur- och förändringsplan	800		
Resurser regionbildning	5 000		
Överf ögrip ram, ökade behov	3 000		
E-hälsa/inera	3 000		
Dalafllyget	800	400	400
Besparing	-900	-900	-900
Anställningsförmåner	7 000		
Utökning tjänster HR och upphandlingsenhet		3 000	3 000
Program för uppföljning privata utförare	1 000		
CKF Adm stöd	400		
Akademisk vårdcentral Norrlund/Svårdsjö	550		
Lokala hälso- och sjukvårdsberedningar		-3 078	-2 068
Ny hushållstidning: 1177-tidning			479
Hälsa och välfärd		1 100	1 100
Almi till regional utvecklingsförvaltning		-2 693	-2 693
Landstingets tidigare medlemsavgift i Region Dalarna, till regional utvecklingsförvaltning		-6 968	-6 968
Cooperation till regional utvecklingsförvaltning		-525	-525
Tjänst internationella och EU-frågor		-900	-900
St-tjänst Arbets- och miljömedicin		546	546
Bidragsgivning, överf t Kultur- o bildn	-2 300		
Summa	324 906	312 733	314 222

Regionstyrelsen/Finansförvaltningen	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Pensionskostnader inkl löneskatt och förvaltning	766 000	786 000	786 000
Internt påslag för pensioner schablon	-470 000	-500 000	-500 000
Interna räntor	-80 000	-60 000	-60 000
Patientförsäkring, premie	44 000	39 000	39 000
Omställningsanslag	55 000	55 000	55 000
Moms tandvård	-13 000	-13 000	-13 000
Oförutsett m m	60 946	34 946	61 000
Övergripande ram/Utvecklingsmedel		68 050	32 836
Satsningar nationella överenskommelser		127 000	90 500
Kommunernas del av regional utveckling			-14 635
Medicinsk utveckling läkemedel	-20 000	20 000	20 000
Central lönepott inkl sociala avgifter		96 905	96 905
Övergångsersättning kollektivtrafik		-14 407	-14 407
Hälsa och välfärd		-1 100	-1 100
Kommunernas del av Almi		-3 418	-3 418
Färdtjänstlegitimering		-4 836	-4 836
Övrigt (förändring löneskuld)	5 000	5 000	5 000
Summa	347 946	635 140	574 845

Fastighetsnämnden/Regionfastigheter	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Avkastningskrav	-28 700	-24 200	-24 200
Summa	-28 700	-24 200	-24 200

Servicenämnden/Regionservice	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Avkastningskrav	-8 500	-9 200	-9 200
Besparing	-700	-700	-700
Summa	-9 200	-9 900	-9 900

Tandvårdsnämnden	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år, folktandvård	183 865	206 006	206 006
Prisuppräknning exkl hyror	4 597	4 326	4 326
Avgår central lönepott		-6 030	-6 030
Index specialisttandvård		600	600
Lönestrategi tandläkare	2 000		
Kostnadsfri tandvård för unga upp till 23 år	4 500	4 500	4 500
Barntandvård	7 000		
Kompensation sociala avgifter	4 044		
Summa folktandvård	206 006	209 402	209 402
Landstingsbidrag föregående år, tandvårdsstöd	34 515	35 432	35 432
Prisuppräknning exkl hyror	863	744	744
Kompensation sociala avgifter	54		

Tandvårdsnämnden	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Summa tandvårdsstöd	35 432	36 176	36 176
Summa	241 438	245 578	245 578
Avkastningskrav	-5 500	-6 200	-6 200
Besparing	-700	-700	-700
	-6 200	-6 900	-6 900

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år	2 678	2 783	2 783
Prisuppräknig exkl hyror	67	52	52
Avgår central lönepott		-51	-51
Kompensation sociala avgifter	38		
Summa	2 783	2 784	2 784

Patientnämnden	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Landstingsbidrag föregående år	5 263	6 068	6 068
Prisuppräknig exkl hyror	132	126	126
Avgår central lönepott		-95	-95
Kompensation sociala avgifter	73		
Kompensation samordnare nytt uppdrag	600		
Summa	6 068	6 099	6 099

Kollektivtrafiknämnden	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Ingående landstingsbidrag	204 054	578 113	578 113
Prisuppräknig		15 031	15 031
Avgår till central lönepott		-1 090	-1 090
Skatteväxlade medel	337 652		
Färdtjänstlegitimering		4 836	4 836
Övergångsersättning	14 407		
Indexering	22 000		
Summa	578 113	596 890	596 890

Regionala utvecklingsnämnden	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Ingående regionbidrag landsting		21 644	7 009
Ingående regionbidrag kommuner			14 635
Förstärkning infrastrukturkompetens			3 000
Prisuppräknig		560	560
Coompanion		525	525
Almi företagspartner GävleDala AB		6 111	6 111
Summa	0	28 840	31 840

Revision	2018	Blågrönt 2019	S+V 2019
Revisionsverksamhet	6 000	6 500	6 500

Budget år 2019 och planer för åren 2020-2021

Driftbudget

Driftbudgeteten visar inom vilken ekonomisk ram den planerade verksamheten ska bedrivas. Ramarna för respektive styrelse/nämnd framgår av tabellen nedan.

DRIFTBUDGET, tkr

	Budget 2018	Blågrön budget 2019	S+V budget 2019	S+V Plan 2020	S+V Plan 2021
Hälso- och sjukvård / Hälso- och sjukvårdsnämnden	6 017 200	6 124 873	6 177 213	6 381 061	6 578 874
Central förvaltning, hälsoval / Regionstyrelsen	1 358 580	1 410 646	1 414 113	1 460 779	1 506 063
Central förvaltning, övrigt / Regionstyrelsen	324 906	312 733	314 222	324 614	334 677
Hjälpmedel LD / Hälso- och sjukvårdsnämnden	59 901	60 052	60 052	62 033	63 956
Finansförvaltning / Regionstyrelsen	347 946	635 140	574 845	583 147	585 619
Fastighetsnämnden	-28 700	-24 200	-24 200	-24 200	-24 200
Servicenämnden	-9 200	-9 900	-9 900	-9 900	-9 900
Kultur- och bildningsnämnden	153 046	158 843	158 843	163 360	168 000
Tandvårdsnämnden	241 438	245 578	245 578	253 682	261 546
varav beställartandvård	35 432	36 176	36 176	37 370	38 528
Tandv.nämnden, avkastningskrav	-6 200	-6 900	-6 900	-6 900	-6 900
Kollektivtrafiknämnd	578 113	596 890	596 890	616 587	635 702
Patientnämnden	6 068	6 099	6 099	6 300	6 495
Revision	6 000	6 500	6 500	6 500	6 500
Gem. nämnd Hjälpmedel Dalarna	2 783	2 784	2 784	2 876	2 965
Regional utvecklingsförvaltning	0	28 840	31 840	32 891	33 910
Summa driftbudget	9 051 881	9 547 978	9 547 978	9 852 830	10 143 307

Resultatbudget

Resultatbudgeteten visar verksamhetens beräknade kostnader och intäkter, beräknande skatteintäkter och statsbidrag samt finansiella kostnader och intäkter. Skillnaden mellan intäkter och kostnader utgör årets resultat.

RESULTATBUDGET, mnkr	Bokslut 2017	Budget 2018	Prognos enl aug 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Verksamhetens intäkter	1393					
Jämförelsestörande intäkt			34			
Verksamhetens kostnader	-9362					
Netto*	-7 969	-8 939	-8 997	-9 198	-9 493	-9773
Avskrivningar**	-322	-340	-347	-350	-360	-370
Verksamhetens nettokostnad	-8 291	-9 279	-9 310	-9 548	-9 853	-10 143

Skatteintäkter 1)	6 436	6 878	6 851	7 042	7 230	7 477
Uljämningsbidrag och statsbidrag 2)	2 159	2 573	2 573	2 717	2 760	2 806
Verksamhetens resultat	304	172	114	211	137	140
Finansiella intäkter	7	5	5	5	5	5
Jämförelsestörande poster	16		50			
Finansiella kostnader 3)	-81	-74	-92	-116	-125	-177
Resultat efter finansiella poster	230	103	77	100	17	-32
Besparingar inom SPF*					108	182
Årets resultat enligt balanskravet	230	103	77	100	125	150
1) Skatteintäkter:						
Preliminära skatteintäkter	6 456	6 870	6 870	7 042	7 230	7 477
Avräkning innevarande år	-30	8	1			
Avräkning föregående år	10		-20			
<i>Summa</i>	<i>6 436</i>	<i>6 878</i>	<i>6 851</i>	<i>7 042</i>	<i>7 230</i>	<i>7 477</i>
2) Utjämningsbidrag och statsbidrag						
Inkomstutjämningsbidrag	1 274	1 383	1 383	1 466	1 492	1545
Regleringsavgift	-113	-87	-87	-46	-17	-30
Strukturbidrag	0	0	0	0	0	
Kostnadsutjämningsbidrag	171	174	174	193	203	209
Riktade statsbidrag *		227	227	227	227	227
Statsbidrag läkemedel	768	826	826	855	855	855
Statsbidrag för flyktingar	59	50	50	22	0	
<i>Summa</i>	<i>2 159</i>	<i>2 573</i>	<i>2 573</i>	<i>2 717</i>	<i>2 760</i>	<i>2 806</i>
3) Finansiella kostnader						
Ränta på pensionsavsättning	-68	-68	-86	-116	-119	-171
Ränta övrigt	-13	-6	-6	-6	-6	-6
<i>Summa</i>	<i>-81</i>	<i>-74</i>	<i>-92</i>	<i>-116</i>	<i>-125</i>	<i>-177</i>

* Beräknad besparing enligt ny Struktur och förändringsplan för 2020 och 2021

Balansbudget

Balansbudgeten visar den ekonomiska ställningen vid verksamhetsårets slut uppdelat på tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

<i>BALANSBUDGET, mkr</i>	Bokslut	Budget	Prognos	Budget	Plan	Plan
	2017	2018	2018	2019	2020	2021
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Byggnader och mark	1 896	2 450	2 066	2 313	2 463	2703
Maskiner och inventarier	752	850	961	1 061	1 161	1261
Immateriella	30		51	40	30	20
Pågående investeringar	167		137			
Finansiella anläggningstillgångar	177	95	191	227	227	227
Summa anläggningstillgångar	3 022	3 395	3 407	3 641	3 881	4 211
Omsättningstillgångar						
Förråd	46	36	45	45	45	45
Kortfristiga fordringar	529	537	551	567	617	630
Kortfristiga placerade pensionsmedel	579	821	808	1208	1608	2008
Likvida medel exkl pensionsmedel	644	424	424	388	447	447
Summa omsättningstillgångar	1 798	1 818	1 828	2 208	2 717	3 130
SUMMA TILLGÅNGAR	4 820	5 213	5 235	5 849	6 598	7 341
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital	32	113	69	169	294	444
varav årets resultat	246	103	77	100	125	150
Förändring riskhanteringsfond	-4					
Avsättningar						
Pensionsavsättning	2 909	3 180	3 200	3 600	4 000	4 400
Summa avsättningar	2 909	3 180	3 200	3 600	4 000	4 400
Skulder						
Långfristiga skulder*	304	304	304	204	378	454
Kortfristiga skulder	1 575	1 616	1 662	1 876	1 926	2043
Summa skulder	1 879	1 920	1 966	2 080	2 304	2 497
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTT- NINGAR OCH SKULDER	4 820	5 213	5 235	5 849	6 598	7 341

* Lån 2020 beräknas till 274 tkr, Lån 2021 till 454 tkr

Finansieringsbudget

Finansieringsbudgeten visar betalflödet från löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet och mynnar ut i förändring av likvida medel.

<i>FINANSIERINGSBUDGET, mnkr</i>	Bokslut 2017	Budget 2018	Prognos 2018	Budget 2019	Plan 2020	Plan 2021
Den löpande verksamheten						
Årets resultat	246	103	77	100	125	150
Avskrivningar	322	340	347	350	360	370
Avsättning pensionsskuld	212	285	291	400	400	400
Förändr kortfr fordringar och förråd ökn(-) minskn(+)	15	0		0	0	
Förändr kortfristiga skulder ökn(+), minskn(-)	112	0		0	0	
Justering ej likviditetspåverkande poster						
Försäljningar/utrangeringar	-1					
Kassaflöde från löpande verksamhet	906	728	715	850	885	920
Investeringsverksamhet						
Investeringar	-386	-586	-442	-600	-600	-600
Investeringar i finansiella tillgångar	-50			-50		
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-436	-586	-442	-650	-600	-600
Finansieringsverksamhet						
Förändring av långfristiga skulder	-100	0	0	-100	174	354
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	-100	0	0	-100	174	354
Årets kassaflöde	370	142	273	100	459	674
Likvida medel, inkl plac medel vid årets början	853	1 223	1 223	1 496	1 596	2 055
Likvida medel, inkl plac medel vid årets slut	1 223	1 365	1 496	1 596	2 055	2 729
Förändring likvida medel	370	142	273	100	459	674
lån vid årets början	400	300	300	300	200	274
lån vid årets slut	300	300	300	200	274	454